

Financiranje OPGa putem EU fondova - primjer OPGa

Katja Cukrov

Vušković, Nataša

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:899698>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**Financiranje OPGa putem EU fondova – primjer
OPGa Katja Cukrov**

MENTOR:

doc.dr.sc. Šimić Šarić Marija

STUDENTICA:

Vušković Nataša

Split, rujan, 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
1.1. Problem i predmet istraživanja.....	3
1.2. Ciljevi rada	3
1.3. Metode rada.....	3
1.4. Doprinos istraživanja.....	4
1.5. Struktura rada	4
2. ZAKONSKI OKVIR OPG-OVA.....	5
2.1. Osnivanje OPG-a.....	5
2.2. Doprinosi i porezi u poslovanju OPG-a	6
3. IZVORI FINANCIRANJA	10
3.1. Tradicionalni izvori financiranja OPG-ova.....	10
3.1.1. Financiranje OPG-ova putem kredita.....	10
3.1.1.1. Krediti za poljoprivrednike OTP banke	10
3.1.1.2. Krediti za poljoprivrednike Zagrebačke banke	13
3.1.1.3. Krediti za poljoprivrednike Hrvatske poštanske banke.....	14
3.1.1.4. Program mikro i malih zajmova.....	16
3.1.2. Financiranje OPG-ova putem izravnih potpora	18
3.2. Alternativni izvori financiranja OPG-ova	19
3.2.1. Financiranje OPG-a uz pomoć poslovnih anđela.....	19
3.2.2. Financiranje OPG-a uz pomoć crowdfundinga.....	21
3.2.3. Financiranje OPG-a uz pomoć EU fondova – mjere programa ruralnog razvoja..	24
3.2.3.1. Financiranje uz pomoć mjere ulaganja u fizičku imovinu	25
3.2.3.2. Financiranje uz pomoć mjere za razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja.....	27
3.2.3.3. Financiranje uz pomoć mjere poljoprivrede, okoliš i klimatske promjene	28
3.2.3.4. Financiranje uz pomoć mjere ekološki uzgoj.....	29
3.2.3.5. Neki od razloga slabog korištenja sredstava iz EU fondova.....	30

3.2.4. Financiranje OPG-ova uz pomoć aktivnih mjera za zapošljavanje.....	30
4. ANALIZA NA STUDIJI SLUČAJA	32
4.1. Općenito o OPG-u Katja Cukrov	32
4.2. Analiza procesa dobivanja EU projekta	33
5. ZAKLJUČAK	37
LITERATURA.....	39
POPIS SLIKA	42
SAŽETAK.....	43
SUMMARY	44

1. UVOD

1.1. Problem i predmet istraživanja

Financiranje poslovanja je vrlo značajna stavka za svaki gospodarski subjekt pa tako i za Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG-ove). Posebice je to značajno s rastom nesigurnosti u poslovanju OPG-ova proteklih godina te velikim rizikom zbog samog načina poslovanja, odnosno nepostojanja ugovaranja poljoprivredne proizvodnje, a time niti osiguravanja otkupa poljoprivrednih proizvoda, što posljedično utječe i na raspoloživost financijskih sredstava za OPG-ove. S početkom pregovora RH za ulazak u EU omogućeno je korištenje sredstava iz pretpristupnih fondova, a kasnije i s ulaskom RH u EU i korištenje sredstava iz fondova EU. Na taj način se OPG-ovima stvaraju dodatne mogućnosti financiranja diverzifikacije te proširenja poslovanja. Unatoč svim mogućnostima te dostupnosti vrlo izdašnih sredstava iz EU fondova, OPG-ovi u RH nedovoljno koriste dostupna sredstva.

Problem istraživanja ovog rada se definira kao nedovoljno korištenje sredstava iz fondova EU od strane OPG-ova u RH, dok se predmet rada izvodi iz definiranog problema istraživanja. Predmet rada se može definirati kao mogućnosti financiranja OPG-ova s naglaskom na financiranje OPG-ova iz sredstava EU fondova.

1.2. Ciljevi rada

Ciljevi rada su redom definiranje OPG-ova, prikazati mogućnosti financiranja istih te prikazati postupak i analizirati uspješno financiran projekt OPG-a putem EU fondova. Vrlo je bitno prikazati sve mogućnosti financiranja OPG-a zbog same nemogućnosti OPG-ova da ostvaruju financiranje putem velikog broja izvora kao poduzeća ili obrtnici, već su im izvori financiranja ograničeni prema poreznom statusu, broju zaposlenih, veličini ili nekom od drugih kriterija relevantnih za financiranje iz svakog od određenih izvora sredstava.

1.3. Metode rada

U radu će biti korištena metoda deskripcije, metoda analize i sinteze, komparativna metoda, induktivna i deduktivna metoda te metoda studije slučaja. Pritom će se metoda deskripcije

ponajprije koristiti za samo definiranje OPG-ova te vrsta izvora financiranja istih. Metode sinteze i analize će se koristiti u dijelu rada u kojem će se analizirati izvori financiranja OPG-ova, u tom dijelu rada će se koristiti i komparativna metoda da bi se uspoređivale vrste financiranja, uz naglasak na prednosti i nedostatke svake od vrsta financiranja. Induktivna i deduktivna metoda će u radu biti primijenjene da bi se donijeli sudovi o dostupnim izvorima financiranja OPG-ova, te finalno, metoda studije slučaja će se koristiti da bi se prikazao primjer korištenja sredstava iz EU fondova iz prakse.

1.4. Doprinos istraživanja

Istraživanje provedeno u ovom radu bi trebalo doprinijeti boljem razumijevanju poslovanja OPG-ova. Također, predočava se više mogućnosti financiranja istih, budući da je za većinu kako OPG-ovaca tako i građana prvi dojam da su mogućnosti financiranja OPG-ova vrlo ograničene. Istraživanje bi također trebalo doprinijeti i pojašnjavanju cijelog procesa korištenja sredstava iz EU fondova, ali ujedno bi se trebali definirati neki od najčešćih razloga nekorištenja dostupnih sredstava.

1.5. Struktura rada

U prvom dijelu rada se definiraju problem i predmet, te ciljevi rada, nakon čega slijede metode rada, doprinos istraživanja te sama struktura rada. U drugom dijelu rada slijedi zakonski okvir OPG-ova u kojem će se definirati OPG-ovi, od samog osnivanja, zakonske regulacije osnivanja, ali i samog poslovanja OPG-ova. U trećem dijelu rada će se prikazati mogućnosti financiranja OPG-ova, pritom će ovo poglavlje biti podijeljeno na 2 dijela, prvi dio će se odnositi na tradicionalne izvore financiranja, dok će se drugi dio odnositi na alternativne izvore financiranja, među kojima je i financiranje sredstvima iz EU fondova. U četvrtom dijelu rada slijedi studija slučaja, odnosno, prikaz financiranja OPG-a putem sredstava iz EU fondova u praksi. U petom dijelu rada će biti sumarno prikazani zaključci rada, nakon čega slijedi popis literature korištene u radu te popis slika.

2. ZAKONSKI OKVIR OPG-OVA

2.1. Osnivanje OPG-a

Uz obrte, zadruge i trgovačka društva, OPG-ovi su jedan od načina za obavljanje poljoprivredne djelatnosti. Pritom se OPG odnosno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo uvelike razlikuje u odnosu na ostale oblike obavljanja poljoprivredne djelatnosti, posebice od samog osnivanja, pravne regulacije poslovanja, knjigovodstvenog praćenja poslovanja, poreznih obveza prema državi pa sve do samog nastupa na tržištu (Vondrak Šimleša, 2017.a). Za same OPG-ove najznačajniji je Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, no taj zakon je samo jedan od brojnih zakona kojima se regulira poslovanje OPG-ova, među kojima su najznačajniji zakoni koji se odnose na porez na dohodak, porez na dobit te porez na dodanu vrijednost.

Da bi se prikazala brojnost zakona koji reguliraju poslovanje OPG-ova dovoljno je samo pogledati primjer kada OPG-ovac želi od voća ili povrća koje proizvodi na svom OPG-u proizvoditi voćne džemove ili npr. kiseleno povrće. Neki od zakona i pravilnika koji reguliraju preradu voća i povrća na OPG-u su (Rifri, s.a.):

- Pravilnik o vođenju Upisnika registriranih i odobrenih objekata te o postupcima registriranja i odobravanja objekata u poslovanju s hranom;
- Zakon o hrani;
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati prostorije za proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe;
- Pravilnik o higijeni hrane;
- Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane;
- Pravilnik o voćnim sokovima i njima srodnim proizvodima namijenjenim za konzumaciju;
- Pravilnik o voćnim džemovima, želeima, marmeladama, pekmezu te zaslađenom kesten pireu;
- Pravilnik o kakvoći voća te brojni drugi propisi.

Za samo osnivanje OPG-a potrebno je predati potrebnu dokumentaciju u Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju koja je provedbeno tijelo za provedbu Zakona o OPG-ovima (NN, 2018.). Nakon provedenog upisa u Upisnik OPG-ova, nositelj OPG-a

dobiva rješenje o upisu te se izdaje Matični identifikacijski broj poljoprivrednog gospodarstva prema kojem se vodi evidencija OPG-a (slično kao OIB za trgovačka društva). Upisom u Upisnik OPG-ova, poljoprivredniku je dozvoljeno obavljanje poljoprivredne djelatnosti, prodaja proizvoda koje proizvodi, bilo da je riječ o primarnim poljoprivrednim proizvodima ili prerađevinama te ostvarivanje državnih poticaja, ukoliko ostvari pravo na njih. Pri samom upisivanju u Upisnik OPG-ova je nužno definirati i sami naziv OPG-a, no najčešće se OPG poistovjećuje s nositeljem OPG-a, po čemu je OPG kao oblik obavljanja djelatnosti vrlo sličan obrtu. Također, uz samog nositelja OPG-a bitno je naznačiti i članove OPG-a koji zajedno s nositeljem obavljaju poljoprivrednu djelatnost, ali s dozom opreza zbog nastanka moguće obveze prema državi za davanja o čemu će biti riječi u nastavku rada (Rifri, s.a.).

Kod samog upisivanja nositelja OPG-a nužno je paziti na sljedeće činjenice (NN, 2018.):

- Nositelj OPG-a je fizička osoba koja se kao takva upisuje u Upisnik OPG-ova;
- Mora biti punoljetna i poslovno sposobna osoba;
- Može biti nositelj u samo jednom OPG-u te istodobno ne može biti član u drugom OPG-u te
- Ne može biti nositelj ako ima otvoren obrt za obavljanje djelatnosti poljoprivrede i šumarstva.

Zakon definira i područje djelatnosti OPG-ova te način prodaje proizvoda i usluga OPG-ova. Uz osnovnu djelatnost poljoprivrede, poljoprivrednik može na OPG-u obavljati i dopunske djelatnosti koje se mogu odnositi na proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (npr. džemovi, likeri, razni slatkiši od voća), proizvodnju nepoljoprivrednih predmeta i predmeta opće uporabe (kao jedan od primjera može se navesti proizvodnja predmeta od maslinovog drva za uporabu u kućanstvima), pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga (npr. usluge smještaja u seoskom turizmu) te ostale aktivnosti na OPG-u (NN, 2018.).

2.2. Doprinosi i porezi u poslovanju OPG-a

Kao i kod drugih oblika poslovanja, u poslovanju OPG-a se može pojaviti obveza obračuna i plaćanja poreza te doprinosa. OPG može biti obveznik plaćanja (Porezna uprava, s.a.):

- Poreza na dohodak;
- Prireza porezu na dohodak;

- Poreza na dobit;
- Poreza na dodanu vrijednost;
- Poreza po odbitku;
- Ostalih poreza te
- Doprinosa za obvezna osiguranja.

Nositelji niti članovi OPG-ova osnovanih do 01.11.2010. godine nisu dužni plaćati doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje temelju obavljanja poljoprivredne djelatnosti putem OPG-a. OPG-ovci upisani kao nositelji ili članovi nakon tog datuma pa sve do 30.07.2013. godine su dužni plaćati doprinose za mirovinsko osiguranje. U situaciji kada je OPG osnovan nakon 30.07.2013. godine, nositelj i članovi OPG-a su dužni plaćati doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje (doprinosa za zdravstveno osiguranje te osiguranje zaštite zdravlja na radu), čak i ako su osigurani po nekoj drugoj osnovi kao što je osiguranje na temelju radnog odnosa. Jedina iznimka su OPG-ovci s navršениh 65 godina života koji su dužni plaćati samo doprinose za mirovinsko osiguranje (Vondrak Šimleša, 2017.b). Kada je riječ o samim članovima OPG-a, vrlo je bitno pažljivo upisati članove zbog davanja poreznoj upravi za doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.

Koliko visoki iznosi doprinosa mogu biti pokazuje primjer da obveza za doprinose može biti u iznosu od 321,02 kune mjesečno pa sve do 3.391,87 kuna mjesečno kada je riječ o OPG-ovcima koji su obveznici poreza na dobit (RRIF, 2019.)

OPG postaje porezni obveznik poreza na dodanu vrijednost kada dragovoljno uđe u sustav oporezivanja porezom na dodanu vrijednost ili kada je vrijednost primitaka u prethodnom poreznom razdoblju veća od 300.000,00 kuna. OPG je zakonski vrlo striktno reguliran i kada je riječ o samom oporezivanju dohotka, odnosno dobiti ostvarene poslovanjem. Ovisno o visini prihoda (dohotka), vrijednosti dugotrajne imovine te broju zaposlenih OPG-ovci su dužni prijaviti se u sustav oporezivanja porezom na dohodak ili dobit. Tako da se kada je riječ o visini ostvarenih prihoda u OPG-u, mogu se pojaviti situacije da OPG uopće nije obveznik upisivanja u registar poreznih obveznika ili da je obveznik upisivanja u registar poreznih obveznika, odnosno obveznik paušalnog oporezivanja porezom na dohodak, obveznik oporezivanja porezom na dohodak ili obveznik oporezivanja porezom na dobit (RifRi, s.a.).

Kada je riječ o primitcima do 80.500,00 kuna, OPG nije nužno upisivati u registar poreznih obveznika te se tako ne plaćaju niti porez na dobit niti porez na dohodak, ali se javlja problem kada je riječ o korištenju sredstava iz fondova EU (o čemu će više biti riječi u nastavku ovog rada). OPG se u registar poreznih obveznika može upisati dobrovoljno ili pak po sili zakona kada su primitci ostvareni preko žiro računa veći od 80.500,00 kuna (Eurokonzalting, 2017.). Istodobno je vidljiv i problem dokazivanja ostvarenih prihoda OPG-a, posebice kod OPG-ova koji sve svoje primitke naplaćuju u gotovini i ne ispostavljaju račune za prodano jer je zakonski dozvoljeno da se ne ispostavljaju računi prilikom izravne prodaje krajnjim korisnicima te prodaje na za to zakonski određenim mjestima (RifRi, s.a.).

Dohodak ostvaren u OPG-u se može paušalno oporezivati kada OPG nije obveznik poreza na dodanu vrijednost ili po primitcima nije prešlo prag za ulazak u sustav za oporezivanje porezom na dodanu vrijednost (Porezna uprava, s.a.). Uz sami porez na dohodak, potrebno je voditi i zakonski određene evidencije te plaćati doprinose za obvezna osiguranja. Specifičnost paušalnog oporezivanja porezom na dohodak je i sama nemogućnost povrata poreza po godišnjoj prijavi poreza na dohodak (Eurokonzalting, 2017.).

U situaciji kada je OPG dragovoljno upisan u registar obveznika poreza na dodanu vrijednost, kada je ostvareno više 300.000,00 kuna primitaka preko žiro računa ili kada je došlo do dragovoljnog upisa u registar poreznih obveznika poreza na dohodak, OPG postaje obveznik poreza na dohodak. U toj situaciji je nužno voditi zakonski propisane evidencije, plaćati doprinose sukladno propisima te podnositi godišnju prijavu poreza na dohodak. Porez na dohodak se plaća po stopama od 24% i 36%, ovisno o ostvarenom dohotku koji se utvrđuje kao razlika primitaka i izdataka, ali za razliku od paušalnog oporezivanja, postoji mogućnost korištenja osobnih odbitaka (Porezna uprava, s.a.).

Temeljem obavljanja djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, moguće je plaćati i porez na dobit, ako OPG-ovac sam izrazi želju za takvim načinom oporezivanja ili je ispunjen jedan od narednih uvjeta (Porezna uprava, s.a.):

- Primitci u prethodnom poreznom razdoblju veći od 3 milijuna kuna;
- Dohodak ostvaren u prethodnom poreznom razdoblju veći od 400.000,00 kuna;
- Vrijednost dugotrajne imovine veća od 2 milijuna kuna te
- Ako je u prethodnom poreznom razdoblju zapošljavao više od 15 zaposlenika.

Porez na dobit se utvrđuje temeljem poslovnih knjiga te se obračunava na ostvarenu dobit uz priznavanje poreznih uvećanja i umanjenja po stopama od 12% ili 18% (Porezna uprava, s.a.). Može se uočiti da kada se usporede stope oporezivanja porezom na dobit i porezom na dohodak da je poljoprivredniku isplativije oporezivanje porezom na dobit, ali u tom slučaju je dužan plaćati veće iznose doprinosa za obvezna osiguranja.

Poljoprivrednik može biti i porezni obveznik poreza na odbitak ako ima zaposlenike te drugih poreza kao što su porez na promet nekretnina, porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na korištenje javnih površina, porez na kuće za odmor te drugih poreza, ovisno o specifičnostima poljoprivredne djelatnosti (Porezna uprava, s.a.).

3. IZVORI FINANCIRANJA

Izvori financiranja OPG-ova se mogu podijeliti na tradicionalne te alternativne izvore financiranja.

3.1. Tradicionalni izvori financiranja OPG-ova

Primarno, financiranje OPG-ova ide iz vlastitih sredstava te sredstava obitelji, prijatelja i poznanika. U nedostatku takve vrste sredstava, poljoprivrednici se obraćaju kreditnim institucijama sa zahtjevima za kredite. Kao jedna od vrsta kredita mogu se analizirati i mikro te mali zajmovi koje odobravaju državna tijela, a sufinanciraju se iz fondova EU. Kao jedan od tradicionalnih izvora financiranja hrvatskih OPG-ovaca mogu se navesti i izravne potpore koje odobrava Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR).

3.1.1. Financiranje OPG-ova putem kredita

Analiziranjem ponude banaka koje posluju na hrvatskom financijskom tržištu, može se ustvrditi da gotovo svaka kreditna institucija nudi kredite samo za poljoprivrednike. Ali istodobno se može ustvrditi da je ta ponuda istodobno i vrlo ograničena, te primjerice neke od velikih kreditnih institucija kao što je PBZ ne nudi kredite za poljoprivrednike već su im dostupni krediti za financiranje samo dijela djelatnosti kao što je npr. nabava strojeva i pritom je bitno naglasiti nemogućnost odobravanja ovakve vrste kredita poljoprivrednicima koji djelatnost obavljaju putem OPG-a (PBZ, 2019.). Da bi se dobila slika stanja na tržištu kreditiranja OPG-ovaca, u nastavku rada će se analizirati ponuda hrvatskih banaka koja se odnosi na kredite poljoprivrednicima.

3.1.1.1. Krediti za poljoprivrednike OTP banke

OTP banka je jedna od banaka koje nude kredite za financiranje poljoprivredne proizvodnje, pritom se u ponudi ove banke može pronaći više vrsta kredita. Prva od više vrsta kredita koju nudi OTP banka je kratkoročni kredit s rokom otplate do 12 mjeseci, ali je otplata kredita ovisna o poljoprivrednoj kulturi, također, iznos kredita je ovisan o poljoprivrednoj kulturi te

se odobrava u minimalnom iznosu od 10.000,00 kuna. Pritom se kredit odobrava uz trošak obrade kredita od 1%, odnosno uz minimalan iznos od 500,00 kuna (OTP, 2019.d)

Kredit se mogu ugovoriti s raznim namjenama kao što su (OTP, 2019.d):

- Financiranje jesenske ili proljetne sjetve;
- Financiranje proizvodnje mlijeka;
- Financiranje uzgoja stoke;
- Financiranje otkupa maslina ili otkupa grožđa te
- Financiranje ostalih vrsta poljoprivredne proizvodnje.

Analizom ove ponude, može se zaključiti da zapravo i nije dobra za poljoprivrednike, budući da ima vrlo kratak rok vraćanja kredita, a poljoprivrednicima je najčešće vrlo teško naplatiti prodano, ponekad samo naplata traje preko godinu dana, a kada se tomu pridoda i razdoblje koje je potrebno za poljoprivrednu proizvodnju, može se doći do višegodišnjih razdoblja.

Kada je riječ o malim OPG-ovcima, može se lako zaključiti da je najvjerojatnije da će nastojati izbjeći koristiti ovakvu vrstu kredita, počevši od samog troška obrade kredita pa i zbog same nepoznanice oko kamatne stope koju banka proizvoljno određuje temeljem poslovnog odnosa s klijentom. A promatra li se stanje domaćeg agrara, pa posebice financijsko stanje većine OPG-ovaca, vrlo je lako zaključiti da veliki dio OPG-ovaca posluje s financijskim poteškoćama, iz čega je lako zaključiti i da će slijedom toga banka zahtijevati veće kamatne stope što ovu vrstu kredita te općenito financiranje putem kreditiranja OPG-ovcima čini nepoželjnim.

Druga vrsta kredita koju nudi OTP banka je kredit koji se odobrava temeljem ostvarenih prava na izravne potpore. Ovaj kredit mogu koristiti OPG-ovci, obrti te poduzetnici koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost, kredit se odobrava na temelju izravnih potpora ostvarenih u prošloj godini do maksimalnog iznosa od 170% od visine izravnih plaćanja prošle godine. Kredit na naplatu dospijeva jednokratno uz tromjesečno plaćanje kamata, pritom maksimalan rok otplate kredita može biti 30 mjeseci (OTP, 2019.a).

Iako ova vrsta kredita na prvi pogled izgleda kao super prilika za financiranje OPG-a, dugoročno promatrano, to zapravo nije tako. Uzme li se za primjer OPG koji uzima ovu vrstu

kredita za financiranje određene potrebe u tekućoj godini, posebice ako je riječ o maksimalnom iznosu kredita od 170% od iznosa izravne potpore u prošloj godini, s jednokratnim dospijecem kredita na naplatu, javlja se dodatan problem. Za očekivati je da će OPG u godini dospijeca kredita poslovati s poteškoćama, budući da se vrlo veliki dio OPG-ova oslanja na sredstva iz izravnih potpora za financiranje djelatnosti, posebice kada je riječ o sjetvi. Također, vrlo je bitno napomenuti da većina OPG-ova zapravo dobiva vrlo male iznose izravnih plaćanja. Posebice kada je riječ o vinogradarstvu, gdje su izravna plaćanja oko 2.000,00 kn po hektaru.

Drugi problem je ponajviše povezan s rizikom od elementarnih nepogoda te s vrlo fluktuirajućim cijenama poljoprivrednih proizvoda. Odnosno, može se dogoditi da je poljoprivrednik očekivao rast cijene poljoprivrednih proizvoda u čiju proizvodnju je ulagao, a da u godini kada kredit dođe na naplatu cijena tog proizvoda rapidno padne (jedan od primjera je svakako i aronija u čiju se proizvodnju ulagalo, ali kroz 2-3 godine je došlo do vrlo značajnog pada cijene proizvoda od aronije). Može se zaključiti da iako na prvi pogled OPG ovom vrstom kredita dobiva sredstva za financiranje proizvodnje, dugoročno može doći do vrlo značajnih poteškoća u poslovanju.

Treća vrsta kredita koju nudi OTP banka su krediti za kupnju poljoprivredne mehanizacije. Pritom su dostupne dvije vrste kredita za kupnju poljoprivredne mehanizacije, ovisno je li riječ o kupnji nove ili rabljene poljoprivredne mehanizacije. Kada je riječ o kupnji nove poljoprivredne mehanizacije, krediti se odobravaju uz 1% troška obrade kredita, u minimalnom iznosu od 2.000,00€ te s rokom otplate od 1 do 7 godina, uz iznimku roka otplate od 10 godina za kredite u iznosu od 40.000,00€. Krediti za kupnju rabljene poljoprivredne mehanizacije se odobravaju za kupnju mehanizacije stare do 5 godina s rokom otplate do 3 godine i troškom obrade od 1,5% (OTP, 2019.b).

Može se zaključiti da je ova vrsta kredita, koliko god je dobra za financiranje nabavke poljoprivrednih strojeva, ujedno i vrlo diskriminirajuća. Uzme li se za primjer nabavka traktora koji je jedan od osnovnih strojeva za svaki vid poljoprivredne proizvodnje, vrlo je teško pronaći čak i rabljene strojeve po cijeni ispod 40.000,00€, a kada se na taj iznos doda cijena priključaka koji su potrebni za obavljanje specifičnih djelatnosti, dolazi se do značajno većih iznosa. Bitno je napomenuti da cijena radnih strojeva vrlo sporo deprecira, zbog čega je teško pronaći radne strojeve po nižim cijenama, a također je gotovo pa nemoguć povrat

investiranog unutar 3 godine koliki je maksimalni rok otplate kredita. Diskriminirajuće je i što je trošak obrade kredita veći kada je riječ o kreditu za nabavu rabljenih strojeva, u odnosu na kredit kada se nabavljaju novi strojevi.

Četvrta vrsta kredita koje OTP nudi su krediti za kupnju poljoprivrednog zemljišta, ovi krediti se odobravaju u iznosu od 5.000,00 do 150.000,00 € na rok od jedne do 10 godina, uz trošak odobravanja kredita od 1% (OTP, 2019.c).

3.1.1.2. Krediti za poljoprivrednike Zagrebačke banke

Svi krediti za poljoprivrednike su objedinjeni u skupinu agro kredita Zagrebačke banke, pritom te kredite mogu koristiti sve vrste gospodarskih subjekata koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost. Ti krediti mogu biti kratkoročni ili dugoročni te se odobravaju za različite namjene kao što su (ZABA, 2019.):

- Kupnja sjemena, gnojiva te zaštitnih sredstava;
- Kupnja goriva i održavanje poljoprivredne mehanizacije;
- Isplata plaća i podmirenje poreznih obveza;
- Kupnja poljoprivrednog i građevinskog zemljišta;
- Proširenje ili izgradnja objekata za poljoprivredne djelatnosti;
- Nabava strojeva i poljoprivredne mehanizacije;
- Kupnja opreme i teretnih vozila;
- Kupnja osnovnog stada i podizanje trajnih nasada te
- Financiranje ostalih obrtnih i investicijskih ulaganja u poljoprivredi.

Iz svega prethodno navedenog vidljivo je da Zagrebačka banka ima vrlo široku ponudu kredita za poljoprivrednike, uključujući i OPG-ovce. U usporedbi s OTP bankom, Zagrebačka banka ima veću ponudu kredita kada je riječ o financiranju tekućih potreba poslovanja. Prve 3 prethodno navedene stavke obuhvaćaju takve potrebe, posebice kada je riječ o održavanju poljoprivredne mehanizacije. Može doći do značajnih kvarova koji su skupi za popravak, a ako OPG nije trenutačno likvidan, ovakva vrsta kredita može se iskoristiti kao izvrsna solucija za rješavanje financijskih potreba OPG-a (posebice u situaciji kada je dug rok naplate potraživanja za prodane poljoprivredne proizvode).

	KRATKOROČNI KREDITI	DUGOROČNI KREDITI
Valuta kredita:	kunski kredit ili kunski kredit uz valutnu klauzulu vezan uz valutu EUR	kunski kredit ili kunski kredit uz valutnu klauzulu vezan uz valutu EUR
Iznos kredita:	iznos kredita ovisi o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita	iznos kredita ovisi o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita
Kamatna stopa	sukladno Odluci o kamatnim stopama Zagrebačke banke/promjenjiva	sukladno Odluci o kamatnim stopama Zagrebačke banke/promjenjiva
Naknada za obradu kreditnog zahtjeva	sukladno Odluci o tarifi naknada za usluge Zagrebačke banke / promjenjiva	sukladno Odluci o tarifi naknada za usluge Zagrebačke banke / promjenjiva
Način i rok korištenja kredita	sukcesivno, do 6 mjeseci od dana sklapanja ugovora o kreditu	sukcesivno, do 12 mjeseci od dana sklapanja ugovora o kreditu
Rok otplate kredita	najviše do 12 mjeseci	najviše do 15 godina (ovisno o namjeni kredita), uključujući razdoblje počeka do maksimalno 24 mjeseca (ovisno o namjeni kredita)
Način otplate	sukcesivno u ratama ili odjednom (samo za korisnike kredita koji potražuju neisplaćene poticaje)	u mjesečnim, tromjesečnim, šestomjesečnim ili godišnjim (samo za kredite namijenjene financiranju ulaganja u dugogodišnje nasade) anuitetima ili ratama
Instrumenti osiguranja	U dogovoru s korisnikom kredita za osiguranje kredita koriste se različite kombinacije instrumenata osiguranja uz minimalno pokriće 1:1,2. Obvezni instrumenti osiguranja su zadužnica/ bjanko zadužnica korisnika kredita i/ili zadužnica/ bjanko zadužnica vlasnika korisnika kredita. Kredite do 100.000,00 kn moguće je odobriti samo uz obvezne instrumente osiguranja ukoliko kreditna sposobnost korisnika kredita bude zadovoljavajuća.	U dogovoru s korisnikom kredita za osiguranje kredita koriste se različite kombinacije instrumenata osiguranja uz minimalno pokriće 1:1,2. Obvezni instrumenti osiguranja su zadužnica/ bjanko zadužnica korisnika kredita i/ili zadužnica/ bjanko zadužnica vlasnika korisnika kredita. Kredite do 100.000,00 kn i uz maksimalan rok otplate do 18 mjeseci, moguće je odobriti samo uz obvezne instrumente osiguranja ukoliko kreditna sposobnost korisnika kredita bude zadovoljavajuća.

Slika 1: Klasifikacija kredita za poljoprivrednike Zagrebačke banke

Izvor: ZABA (2019.): Kredit za financiranje potreba u poljoprivredi, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/kredit-za-financiranje-potreba-u-poljoprivredi-do-naplate-poticaja>

Sa slike 1 vidljivo je da ZABA nudi kako kratkoročne, tako i dugoročne kredite za financiranje poljoprivredne djelatnosti, ali kao i kod OTP banke, kamatne stope i iznos kredita je ovisan o klijentu. Pritom je vidljivo da ZABA nudi duže vrijeme otplate kredita, kao i početak koji nije u ponudi OTP banke. Moguć je i veći broj kombinacija kada je i riječ o otplati kredita. Sumarno, sa slike se može zaključiti da ovisno o klijentu banke koji koristi kredit te o njegovim potrebama i samoj svrhi uzimanja kredita, vrlo su raznolike mogućnosti financiranja OPG-a putem kredita u Zagrebačkoj banci.

3.1.1.3. Krediti za poljoprivrednike Hrvatske poštanske banke

HPB u ponudi ima kratkoročne i dugoročne kredite za poljoprivrednike. Kratkoročni krediti se odobravaju uz rok otplate do godine dana, mogu se koristiti u roku od 3 mjeseca nakon

odobravanja te se odobravaju u iznosima od minimalno 10.000,00 kuna. HPB kratkoročne poljoprivredne kredite odobrava za svrhe kao što su (HPB, 2019.b):

- Financiranje tekućih potreba poslovanja do naplate izravnih potpora;
- Financiranje kupnje sirovina i materijala potrebnih u poljoprivrednoj djelatnosti;
- Financiranje pripreme poljoprivredne proizvodnje;
- Financiranje tekuće proizvodnje/otkupa poljoprivrednih proizvoda;
- Financiranje podmirivanja dugovanja po ranije odobrenim kreditima te
- Financiranje svih ostalih kratkoročnih potreba u poljoprivredi.

HPB dugoročne kredite odobrava s mogućnosti počeka do 12 mjeseci, sredstva se mogu koristiti kroz rok od 12 mjeseci od odobravanja, uz iznos kredita od min 50.000,00 kuna te rokom otplate do 10 godina. Dugoročni krediti se odobravaju u različite svrhe kao što su (HPB, 2019.a):

- Kupnja, priprema i uređenje poljoprivrednog i građevinskog zemljišta;
- Podizanje/restrukturiranje dugogodišnjih nasada;
- Kupnja, izgradnja, dovršenje, adaptacija i rekonstrukcija gospodarskih/poslovnih objekata;
- Kupnja opreme, strojeva, alata, rashladnih dostavnih vozila, poljoprivredne mehanizacije i ostalih osnovnih sredstava za obavljanje poljoprivredne djelatnosti;
- Kupnja ili povećanje osnovnog stada ili jata;
- Financiranje trajnih obrtnih sredstva;
- Zatvaranje ranije realiziranih poljoprivrednih kredita te
- Financiranje svih ostalih dugoročnih ulaganja u poljoprivredu na temelju dokumentacije.

Zadnja stavka u prethodno nabrojanom je vrlo značajna kod korištenja sredstava iz EU fondova, posebice kada je riječ o isplati sredstava iz EU fondova po završetku projekta. Na ovaj način si OPG može pribaviti sredstva potrebna za investiciju te zatvoriti kredit po primitku sredstava iz EU fondova. Kao i ZABA te OTP, HPB se nastoji diferencirati te u ponudi ima npr. kredite za rekonstrukciju trajnih nasada, što prethodno nabrojane kreditne institucije nemaju.

3.1.1.4. Program mikro i malih zajmova

„Ministarstvo poljoprivrede, u suradnji s Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) te Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), pokrenulo je financijske instrumente – Mikro i Male zajmove za ruralni razvoj – u sklopu Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014.-2020., koji se sufinanciraju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Mikro i Mali zajmovi namijenjeni su poljoprivrednicima, prerađivačima poljoprivrednih proizvoda te subjektima koji djeluju u sektoru šumarstva, i to u sljedećim tipovima operacija“(Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2018.):

- „4.1.1 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava;
- 4.1.2 Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš;
- 4.1.3 Korištenje obnovljivih izvora energije;
- 4.2.1 Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima;
- 4.2.2 Korištenje obnovljivih izvora energije;
- 6.4.1 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima;
- 8.6.1 Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima te
- 8.6.2 Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva“ (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2018.).

Iako su operacije (prethodno navedene pod brojevima i nazivima) i zahtjevi koji se postavljaju pred poljoprivrednike jednaki kao kod korištenja sredstava iz EU fondova, ipak je ključna razlika da je u ovom slučaju riječ o kreditiranju, a kod EU fondova je riječ o djelomičnom ili potpunom financiranju investicije iz sredstava EU fondova.

Specifičnost ovakve vrste zajmova je i mogućnost nabave obrtnih sredstava, rabljene mehanizacije i sl. što inače nije moguće nabavljati kroz sredstva odobrena iz EU fondova. Također, bitno je naglasiti da se ova mjera nikako ne može kombinirati s korištenjem sredstava iz EU fondova. Značajka ove vrste zajmova su vrlo niske kamatne stope, od 0,5% do 1% (ovisno o razvijenosti jedinice lokalne samouprave gdje se provodi investicija), te

kamatne stope u mljekarskom sektoru od 0,1%(uz uvjet da se minimalno 50% investicije odnosi na mljekarski sektor). Također, jedna od specifičnosti ovakve vrste kreditiranje je i postavljanje zahtjeva da gospodarski subjekt kojem se odobrava ovakav zahtjev ima barem jednog zaposlenog ili da ga zaposli u roku od 6 mjeseci od završetka provedbe projekta, čime se svakako utječe na povećanje zapošljavanja(Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2018.).

Ciljna skupina	Mikro, mali subjekti gospodarstva
Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma
Iznos u EUR	1.000 – 25.000 (isplate krajnjim primateljima vršiti će se u kunama)
Naknada za obradu zahtjeva	Ne naplaćuje se krajnjim primateljima
Druge naknade i uvjeti	Nema naknade za rezervaciju sredstava, interkalarne kamate, naknade za prijevremenu otplatu kredita te nije obvezno vlastito učešće krajnjeg primatelja
Kamatna stopa	0,5% i 1,0% – ovisno o razvijenosti JLS ulaganja; 0,1% za mljekarski sektor
Rok korištenja	6 mjeseci
Poček	Do 12 mjeseci, ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok i način otplate	Do 5 godina uz uključeni poček; kvartalna otplata glavnice i kamate
Instrument osiguranja	Zadužnice poslovnog subjekta/vlasnika i ostali instrumenti osiguranja prema procjeni rizika
Državna potpora	De minimis; u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 1305/2013

Slika 2: Mikro zajmovi za ruralni razvoj

Izvor: Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2018.): 1. rujna pokrenuti su najpovoljniji krediti za poljoprivrednike – raspisan Program mikro i malih zajmova, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/od-1-rujna-krecu-najpovoljniji-krediti-za-poljoprivrednike-raspisan-program-mikro-i-malih-zajmova/>

Kada se ovakva vrsta kredita usporedi s uvjetima prethodno nabrojanim kada je riječ o kreditiranju od strane kreditnih institucija, na slici 2 vidljivo je da su ovi krediti neusporedivo povoljniji za poljoprivrednike te također, kada se detaljnije analizira dostupna dokumentacija, može se zaključiti da se svakako može investirati sredstva u više područja u odnosu na investiranje kada je riječ o sredstvima pozajmljenima od strane kreditnih institucija. Vidljivo je da je u ovom slučaju veći raspon kada je riječ o visini kredita, a posebice je značajna kamatna stopa koja je niža u odnosu na klasično kreditiranje. Također, značajna stavka je i nepostojanje naknade za obradu kreditnog zahtjeva, ali i mogući poček te rok otplate kredita koji je duži u odnosu na rokove otplate kada je riječ o kreditima kreditnih institucija. Bitno je primjetiti i da je samo razdoblje korištenje sredstava iz kredita duže u odnosu na sredstva iz kredita kreditnih institucija.

Ciljna skupina	Mikro, mali i srednji subjekti gospodarstva
Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma
Iznos u EUR	25.001 – 50.000 (isplate krajnjim primateljima vršiti će se u kunama)
Naknada za obradu zahtjeva	Ne naplaćuje se krajnjim primateljima
Druge naknade i uvjeti	Nema naknade za rezervaciju sredstava, interkalarne kamate, naknade za prijevremenu otplatu kredita te nema vlastitog učešća
Kamatna stopa	0,5% i 1,0% – ovisno o razvijenosti JLS ulaganja; 0,1% za mljekarski sektor
Rok korištenja	6 mjeseci
Poček	Do 12 mjeseci, ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok i način otplate	Do 10 godina uz uključeni poček; kvartalna otplata, kvartalna otplata glavnice i kamate
Instrument osiguranja	Zadužnice poslovnog subjekta/vlasnika i ostali instrumenti osiguranja prema procjeni rizika
Državna potpora	De minimis; u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 1305/2013

Slika 3: Mali zajmovi za ruralni razvoj

Izvor: Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2018.): 1. rujna pokrenuti su najpovoljniji krediti za poljoprivrednike – raspisan Program mikro i malih zajmova, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/od-1-rujna-krecu-najpovoljniji-krediti-za-poljoprivrednike-raspisan-program-mikro-i-malih-zajmova/>

Sa slike 3 vidljivo je da su mali zajmovi dostupni i gospodarskim subjektima koji se smatraju srednjima po veličini, u odnosu na mikro zajmove odobravaju se u većem iznosu, ali uz jednake uvjete kada je riječ o kamatnoj stopi, naknadi za obradu kreditnog zahtjeva, počeku te roku korištenja sredstava. Kod ove vrste zajmova je dostupan rok otplate od 10 godina što je relativno dug rok otplate za mali iznos kredita (što se može zaključiti kada se iznos ovakve vrste kredita usporedi s iznosima koje odobravaju kreditne institucije).

3.1.2. Financiranje OPG-ova putem izravnih potpora

Ovaj način financiranja poslovanja OPG-ova je postao uvriježen u Hrvatskoj. Pravo na izravne potpore imaju svi OPG-ovci koji ispunjavaju uvjete u vidu obradivih površina, grla stoke ili drugih čimbenika, ovisno o mjeri na temelju koje se dobija izravna potpora. Pritom je vrlo bitno naglasiti da je moguće ostvariti i vrlo značajne iznose izravnih potpora, posebice kada je riječ o životinjama.

Izravne potpore se dodjeljuju poljoprivrednicima sa svrhom osiguranja dugoročne održivosti poslovanja poljoprivrednika te se dodjeljuju za proizvodnju ratarskih proizvoda, uzgoj ili

držanje stoke te održavanje poljoprivrednih površina pogodnima za ispašu stoke ili uzgoj. Da bi OPG-ovac stekao pravo na izravnu potporu, dužan je upisati se u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva, zemljište treba biti upisano u sustav ARKOD, a stoka evidentirana u Jedinstveni registar domaćih životinja. Pritom se zahtjev za izravna plaćanja može predati online putem sustava AGRONET ili u ispostavama APPRRR (APPRRR, 2019.).

Kada je riječ o izravnim potporama, vrlo je vidljivo da kriteriji za dobivanje istih nisu pravedni kada je riječ o razlikama između velikih i malih OPG-ova. Ako se uzme činjenica da je osnovna izravna potpora koja se sastoji od komponente Osnovnog i Zelenog plaćanja oko 2.200,00 kuna po hektaru (Pavlović, 2017.), učinak izravnog plaćanja svakako nije jednak za vinogradare OPG-ovce koji najčešće obrađuju 1-2 hektara i OPG-ovce na području Slavonije koji obrađuju značajno veće površine, vrlo često i preko 100 hektara. Također, nije promatran ni sam učinak koji imaju izravna plaćanja na male OPG-ove kojima izravna plaćanja mogu značiti značajna financijska sredstva za financiranje tekućih potreba te oni istodobno imaju značajno veće troškove po hektaru (ako se pormatraju svi izravni i neizravni troškovi poslovanja), u odnosu na velike OPG-ove koji zbog utjecaja ekonomije obujma imaju manje troškove proizvodnje po hektaru.

3.2. Alternativni izvori financiranja OPG-ova

Među alternativne izvore financiranja OPG-ova se svakako može uvrstiti financiranja putem EU fondova i mjera iz programa ruralnog razvoja, ali i manje učestali izvori financiranja kao što su poslovni anđeli, crowdfunding te korištenje mjera aktivne politike za zapošljavanje kao jedne od mogućnosti za smanjivanje troška zaposlenika kao jednog od vrlo značajnih troškova poslovanja.

3.2.1. Financiranje OPG-a uz pomoć poslovnih anđela

Poslovni anđeli se najčešće definiraju kao poduzetnici koji već imaju iza sebe neki uspješan projekt pa imaju viška slobodnog vremena i novčanih sredstava koja žele investirati u neki novi projekt, iako je to vrlo štura i djelomično netočna definicija, budući da poslovni anđeo može biti svatko. Kao poslovni anđeli se mogu pojaviti investitori koji imaju sredstva, ali nemaju ideju, umirovljeni poduzetnici koji žele nove poslovne izazove te brojni drugi (Migač,

2016.). Za svoje ulaganje poslovni anđeli najčešće preuzimaju udio u vlasništvu poduzeća, ali su također moguće i brojne druge varijacije tijekom dogovora o investiranju. Poslovni anđeli najčešće ulažu u start-upove, ali nije isključeno niti ulaganje u kasnijim fazama razvoja poduzeća. Ključni faktor prilikom investicija od strane poslovnih anđela je da poslovni anđeli uz sami kapital koji investiraju najčešće pružaju i znanja te iskustva koja posjeduju što je vrlo bitno, posebice kada je riječ o vrlo iskusnim poduzetnicima (CRANE, 2019.) Iako je uvriježeno mišljenje da poslovni anđeli ulažu samo u visokoprofitabilne industrije kao što su tehnološke industrije te u razvoj novih računalnih programa ili mobilnih aplikacija, nisu isključene niti investicije u razvoj poljoprivrede, što će biti objašnjeno u nastavku rada.

Poslovni anđeli su također vrlo značajni kao investitori na tržištu kapitala RH. „Hrvatska mreža poslovnih anđela (CRANE) je neprofitna udruga koja okuplja privatne i institucijske investitore koji su zainteresirani za ulaganja u inovativne tvrtke u ranom stadiju razvoja. Krovna je i najstarija organizacija poslovnih anđela u Hrvatskoj i jedna od najuspješnijih organizacija u Europi. Udruga je pokrenuta 2008. godine zajedničkom inicijativom nekoliko institucija te poznatih investitora Damira Sabola i Hrvoja Prpića. Do 2018. godine, članovi Crane-a u hrvatske tvrtke uložili su preko 35 milijuna kuna“ (CRANE, 2019.).

Da je moguće ostvariti financiranje razvoja poslovanja OPG-a od strane poslovnih anđela pokazuje i činjenica da je jedna od prvih investicija hrvatskih poslovnih anđela bila u razvoj poslovanja OPG Medić. OPG Medić se bavi uzgojem i preradom voća, povrća te aromatičnog bilja na tradicionalan način bez uporabe pesticida (CRANE, 2019.). Iako na prvi pogled malo neobična investicija za poslovne anđele, s druge strane je svakako vidljiva profitabilnost ovakve investicije, ali i sama vizija u razvoj tog tipa poljoprivrede za dugoročnu dobrobit građana.

Na web stranici OPG-a vidljivo je da je za OPG Medić najznačajnija proizvodnja proizvoda na bazi aronije (OPG Medić, 2019.). U vrijeme kada je izvršena investicija, odnosno prije otprilike 10 godina, aronija je bila prepoznata kao jedan od proizvoda s vrlo visokim povratima na uloženo, budući da su bila potrebna mala ulaganja u pokretanje proizvodnje, voćke su vrlo brzo dolazile na rod te su proizvodi od aronije bili značajno skuplji u odnosu na danas (kada je došlo do porasta broja proizvođača). Također, aronija je jedna od biljaka koja je otporna na štetnike te bolesti, ali je u to vrijeme bila dosta nepoznata potošačima na području RH. Zbog

same inovativnosti takve proizvodnje te očekivanog povrata na uloženo, vidljiv je poticaj za investicije poslovnih anđela u ovakav vid proizvodnje.

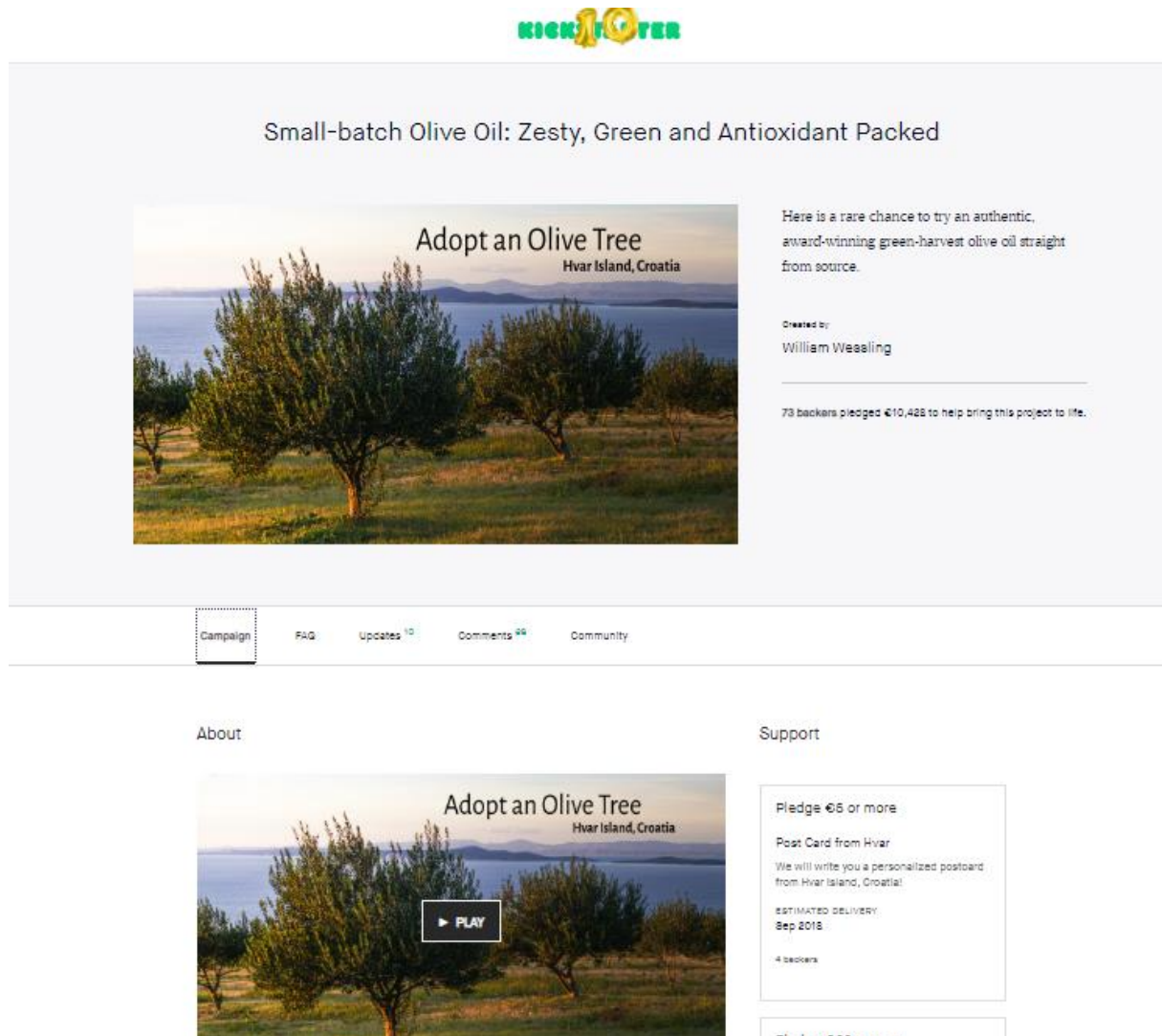
3.2.2. Financiranje OPG-a uz pomoć crowdfundinga

Za većinu OPG-ovaca nepoznat način financiranja, ali je također jedna od mogućnosti za financiranje poslovanja OPG-a. Postoje primjeri uspješnog prikupljanja sredstava od strane OPG-a na ovakav način, što će biti prikazano o nastavku. Crowdfunding, odnosno masovno financiranje se može definirati kao način prikupljanja sredstava za ostvarivanje određenog cilja od velikog broja investitora. Pritom cilj može biti humanitaran, razvoj novog proizvoda, umjetnički te brojne druge mogućnosti. Za uspješnu crowdfunding kampanju vrlo je bitna promidžba same kampanje, koja se najčešće provodi putem društvenih mreža. Uspješnosti kampanje također može doprinijeti i mogućnost nuđenja određenih poklona u zamjenu za određenu svotu investiranog. Darovi kao mogućnost poboljšanja uspješnosti kampanje su najčešći kada je riječ o razvoju novih proizvoda te na taj način investitori dobivaju nove proizvode koji još nisu na tržištu, dok istodobno pokretači crowdfunding kampanje zauzvrat dobivaju sredstva za proizvodnju proizvoda koje su razvili (Kenton, 2019.).

Crowdfunding se provodi putem crowdfunding platformi od kojih su Kickstarter i Indiegogo najpoznatije platforme za prikupljanje sredstava putem crowdfundinga. Ove platforme su značajno različite, te se na taj način i diferenciraju projekti te sami potencijalni investitori. U nastavku rada će biti prikazana kampanja provedena na kickstarteru, kao jedna od mogućnosti financiranja poslovanja OPG-a.

Danica i William su par koji na otoku Hvaru imaju masline te na tradicionalan i ekološki prihvatljiv način proizvode maslinovo ulje. Na Kickstarteru su provodili kampanje 2016., 2017. i 2018. godine. Pritom je vidljivo da je William proveo kampanju te su 2016. i 2018. godine prikupili ciljani iznos sredstava. 2017. godine je Danica provela kampanju te je financiranje bilo neuspješno te sukladno politici poslovanja Kickstartera nisu niti dobili sredstva (Kickstarter, 2019.). Moguć je zaključak da je prikupljanje sredstava uvelike ovisilo i o samom porijeklu pokretača kampanje te posebice u iznosima koje je potrebno investirati da bi se dobio određeni poklon, budući da je u sve 3 godine provedena jednaka marketinška kampanja te je jednako izgledala kampanja na platformi Kickstarter. Posebice je vrlo zanimljiva činjenica da je 2016. godine, kada je prvi put pokrenuta kampanja prikupljeno

13.251,00€ (Kickstarter, 2019.). Vidljivo je da se crowdfunding kampanja može iskoristiti kao način prodaje proizvoda, čemu u prilog govori i činjenica da je kampanja provedena kroz 3 godine, od čega je kroz dvije bila vrlo uspješna.

Slika 4: Primjer crowdfunding kampanje na Kickstarteru

Izvor: Kickstarter (2019.): Fresh Harvest Olive Oil, dostupno na: <https://www.kickstarter.com/projects/457208773/adopt-an-olive-tree-hvar-island-croatia-0/description>

Na slici 4 je vidljiv primjer Crowdfunding kampanje koju su proveli William i Danica kroz 2018. godinu. U 2018. godini je prikupljen manji iznos u odnosu na 2016. godinu kada je prvi put pokrenuta kampanja, ali je vidljivo da brojni čimbenici mogu utjecati na iznose koji su potencijalni investitori spremni uložiti, a posebice značajan čimbenik je nagrada i iznos potreban za ostvarivanje te nagrade. Također, vrlo je vidljiv utjecaj samog vizualnog identiteta kampanje na uspješnost iste.

The screenshot shows a campaign page on Indiegogo. At the top left, the Indiegogo logo is followed by navigation links 'Explore' and 'What We Do'. On the right, there are links for 'For Entrepreneurs', 'Start a Campaign', 'Log In', and 'Sign Up'. The main content area features a video player with a yellow play button and the text 'BRLOG - cooperative craft brewery in Zadar, Croatia'. Below the video is a large yellow logo with the letters 'B', 'R', 'L', 'G', and 'O' arranged in a circle, with 'zadrna pivovara' written below it. To the right of the video, the campaign title 'Brlog. A cooperative brewery on the Croatian coast' is displayed, along with the description 'First women-run cooperative craft brewery in Croatia.' The campaign is by 'Ana Teskera' and has '1 Campaign | Zadar, Croatia'. The funding progress is shown as '\$11.856 USD' out of a '\$8.000 Flexible Goal', with '302 backers'. A 'FOLLOW' button and social media icons for Facebook, Twitter, and LinkedIn are also visible. At the bottom, there is a carousel of small images related to the campaign.

Slika 5: Primjer uspješno završene kampanje na platformi Indiegogo

Izvor: Indiegogo (2019.): Brlog. A cooperative brewery on the Croatian coast, dostupno na: <https://www.indiegogo.com/projects/brlog-a-cooperative-brewery-on-the-croatian-coast--2#/>

Na slici 5 prikazana je uspješno provedena kampanja na platformi Indiegogo s ciljem proizvodnje craft piva. OPG-ovcima se pružaju mogućnosti pokretanja kampanja i na ovoj platformi, ali za razliku od Kickstartera, moguće je postaviti fleksibilan cilj te zadržati prikupljena sredstva, bez obzira na iznos prikupljenih sredstava.

Pružaju se mogućnosti prikupljanja sredstava za širenje proizvodnje, prodaje novih proizvoda, ali i ujedno je na taj način moguće istražiti zainteresiranost potencijalnih budućih potrošača za kupnju određenog proizvoda. Prednost crowdfundinga u odnosu na druge izvore financiranja je svakako u nepostojanju obveze za vraćanjem sredstava, a i ne postoji utjecaj investitora na poslovanje kao što je moguće kod ulaganja od strane poslovnih anđela. Začudujuće je zapravo da crowdfunding nije više iskorišten kao način financiranja OPG-ova na području RH, budući da u ponudi OPG-ova je moguće pronaći vrlo velik izbor kako tradicionalnih, tako i inovativnih proizvoda, a kako je prethodno vidljivo iz provedenih kampanja na Kickstarteru, crowdfunding se može iskoristiti i kao odlična prilika za istodobnu prodaju proizvoda i prikupljanje sredstava za daljnje investicije u OPG. U usporedbi s ostalim načinima financiranja, crowdfunding kampanju nije teško pokrenuti, ne promatra se poslovanje OPG-a, niti se postavljaju ikakvi zahtjevi kao kada je riječ o drugim izvorima financiranja, a posebice

je značajno da jednom kada je kampanja završena i doznačena su sredstva, nema rizika da će zbog neke pogreške u poslovanju OPG doći u rizik vraćanja sredstava (kao kada je riječ o sredstvima iz EU fondova).

3.2.3. Financiranje OPG-a uz pomoć EU fondova – mjere programa ruralnog razvoja

OPG-ovcima je otvaranjem pristupnih pregovora RH sa EU postalo moguće koristiti sredstva iz pretpristupnih fondova EU, a kasnije i sredstva iz samih fondova EU, odnosno Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Sredstva iz fonda se mogu koristiti putem različitih mjera, kojih ima 18, ali uz strogo poštivanje uvjeta koje propisuje EU. Korištenje sredstava iz fondova je svakako jedan od odličnih načina financiranja rasta i razvoja poslovanja OPG-a, ali ne i svih OPG-ova, što će biti objašnjeno u nastavku rada, uključujući popis svih te opširnije objašnjenje najznačajnijih mjera.

Mjere Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b):

- M1 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja;
- M2 – Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima;
- M3 – Sustavi kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode;
- M4 – Ulaganja u fizičku imovinu;
- M5 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti;
- M6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja;
- M7 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima;
- M8 – Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma;
- M9 – Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija;
- M10 – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene;
- M11 – Ekološki uzgoj;
- M13 – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima;
- M14 – Dobrobit životinja;

- M16 – Suradnja;
- M17 – Upravljanje rizicima;
- M18 – Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku;
- M19 – LEADER (CLLD) te
- M20 – Tehnička pomoć.

3.2.3.1. Financiranje uz pomoć mjere ulaganja u fizičku imovinu

Ova mjera je vrlo opsežna i financijski vrlo izdašna mjera koja pruža brojne mogućnosti za poboljšanje poslovanja OPG-ovima. Sastoji se od 4 podmjere s njihovim operacijama. Pritom je vrlo bitno dobro proučiti svaku od operacija da bi se projekt ispravno prijavio, a posebice se to odnosi na prihvatljive troškove te samu visinu i intezitet potpore koji su različiti za svaku od operacija.

Prva podmjera ove mjere je 4.1. Potpora za ulaganje u poljoprivredna gospodarstva sa operacijama: 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, 4.1.2. Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš te 4.1.3. Korištenje obnovljivih izvora energije. Druga podmjera ove mjere je 4.2. Potpora za ulaganje u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda za operacijama 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima te 4.2.2. Korištenje obnovljivih izvora energije. Treća podmjera je, odnosno podmjera 4.3. Potpora za ulaganje u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju ili prilagodbu poljoprivrede i šumarstva s operacijom 4.3.1. Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanja. Četvrta podmjera je, odnosno podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agroloških i klimatskih ciljeva s operacijom 4.4.1. Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b). Iz svih prethodno nabrojanih operacija, vidljivo je da je cilj EU, uz samo poboljšanje produktivnosti poljoprivredne djelatnosti i zaštita okoliša, odnosno prirodnih resursa (uključujući i prirodne resurse koje je stvorio čovjek kao što su suhozidi i smatraju se prirodnom baštinom RH).

Tip operacije	Broj projekata	Iznos potpore iz PRR RH	Ukupni iznos ulaganja
4.1.1 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva-sektor stočarstva i peradarstva	33	58.431.268,36	109.177.961,08
4.1.2 Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš	32	34.129.863,87	60.788.137,85
4.1.3 Korištenje obnovljivih izvora energije	15	19.573.097,18	29.043.156,39
4.2.2 Korištenje obnovljivih izvora energije	14	18.824.050,46	40.153.465,70
Ukupno:	94	130.958.279,87	239.162.721,02

Slika 6: Ugovori potpisani 14.svibnja 2019. godine

Izvor: Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2019.a): 131 milijun kuna bespovratnih sredstava iz mjere 4 Programa ruralnog razvoja, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/131-milijun-kuna-bespovratnih-sredstava-iz-mjere-4-programa-ruralnog-razvoja/>

Sa slike 6 vidljivo je da je 14. svibnja potpisano ukupno 94 ugovora za korištenje ove mjere (ovaj podatak se odnosi na sve korisnike, među kojima su i OPG-ovi) kojima je bespovratno dodijeljen skoro 131 milijun kuna, dok je u ukupnom iznosu riječ o investicijama u iznosu od preko 239 milijuna kuna što je svakako vrlo značajan iznos za cjelokupno gospodarstvo. Kao najznačajnija operacija se pojavljuje operacija 4.1.1. odnosno Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.

Operacija 4.1.1. je namijenjena prvenstveno malim poljoprivrednicima te proizvođačkim grupama odnosno organizacijama. Intezitet potpore je do maksimalno 50% od ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova što može biti uvećano za dodatnih 20% kao kada je riječ o mladim poljoprivrednicima. Po ovoj operaciji može se dobiti od 5 tisuća do 2, odnosno 3 milijuna € (isplativo u kunama) za ulaganja u točno određene sektore, odnosno sektore govedarstva, svinjogojstva, peradarstva te voća i povrća te za točno određene aktivnosti kao

što je npr. građenje ili opremanje objekata za tov životinja (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b). Prihvatljive aktivnosti za ovu mjeru su točno definirane u uputstvima za prijavitelje na ovu mjeru te ih je nužno detaljno proučiti, a sve s ciljem što većeg inteziteta potpore te boljeg iskorištavanja dostupnih sredstava. Može se zaključiti da ova operacija svakako nije jedan od najboljih izbora za financiranje poslovanja OPG-a koji nema trenutno raspoloživa dodatna sredstva za investiranje, iako su kroz ovu operaciju dostupna vrlo značajna sredstva.

3.2.3.2. Financiranje uz pomoć mjere za razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja

Ova mjera je također jedna od najznačajnijih mjera te također ima 4 podmjere. Prva podmjera, odnosno 6.1. je Potpora mladim poljoprivrednicima, druga podmjera je 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području, treća podmjera je 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava te četvrta podmjera je 6.4. Ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b).

Prva podmjera je svakako vrlo značajna za razvoj hrvatske poljoprivrede, budući da se potiče preuzimanje OPG-ova od strane mladih osoba te se daju vrlo značajna financijska sredstva od 50 tisuća €, uz 100% intezitet potpore kada je riječ o prihvatljivim aktivnostima koje su vrlo brojne (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b). Pritom postoje određene najave da će se iznos potpore uskoro podići na 100 tisuća € što bi svakako pridonijelo još značajnijim ulaganjima u sektoru poljoprivrede te zadržavanju mladih ljudi na takvim poslovima.

Treća podmjera, iako financijski nije toliko izdašna sa samo 15 tisuća € po korisniku, ali 100% intezitetom potpore je vrlo značajna za male OPG-ove i brojni su primjeri korištenja sredstava iz ove mjere, ponajprije za kupnju raznih poljoprivrednih strojeva (primjer korištenja sredstava iz ove podmjere je i primjer dan u empirijskom dijelu rada). Četvrta podmjera je vrlo značajna zbog mogućnosti poticanja turizma u sklopu poljoprivrednog sektora čime se istodobno povezuju sektori te se doprinosi i boljem plasmanu poljoprivrednih proizvoda. Kod ove podmjere intezitet potpore je 70% te je moguće dobiti iznose od 3.500,00 do 200 tisuća € što su svakako vrlo značajni iznosi (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b).

3.2.3.3. Financiranje uz pomoć mjere poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene

Mjera 10 je svakako vrlo značajna zbog mnoštva operacija te same izdašnosti sredstava, budući da si OPG-ovci koji se odluče koristiti sredstva iz ove mjere mogu značajno olakšati poslovanje uz pomoć dostupnih sredstava te se posljedično znalajno doprinosi i zaštiti okoliša.

Tipovi operacija u sklopu ove mjere s iznosima potpore (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b):

- „10.1.1. Obrada tla i sjetva na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture (141 EUR/ha);
- 10.1.2. Zatravnjivanje trajnih nasada (356,92 EUR/ha);
- 10.1.3. Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti (Kontinentalna nizinska regija 183 EUR/ha, Brdsko-planinska regiju 147 EUR/ha i Mediteranska regija 102 EUR/ha);
- 10.1.4. Pilot mjera za zaštitu kosca – Crex crex (244 EUR/ha);
- 10.1.5. Pilot mjera za zaštitu leptira (za Močvarnog okaša – 326 EUR/ha, za Močvarnog plavaca, Zagasitog livadnog plavaca i Velikog livadnog plavaca iznosi – 274 EUR/ha);
- 10.1.6. Uspostava poljskih traka (za uspostavu cvjetnih traka 985,74 EUR/ha trake, za uspostavu travnih traka 898,59 EUR/ha trake);
- 10.1.7. Održavanje ekstenzivnih voćnjaka (450 EUR/ha);
- 10.1.8. Održavanje ekstenzivnih maslinika (804 EUR/ha);
- 10.1.9. Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja (maksimalna visina potpore 502,04 EUR/UG);
- 10.1.10. Održavanje suhozida (0,74 EUR/m);
- 10.1.11. Održavanje živica (0,36 EUR/m);
- 10.1.12. Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki (293 EUR/ha);
- 10.1.13. Metoda konfuzije štetnika u višegodišnjim nasadima (359,73 EUR/ha);
- 10.1.14. Poboljšano održavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima (239,87 EUR/ha);
- 10.1.15. Primjena ekoloških gnojiva u višegodišnjim nasadima (563,23 EUR/ha) te

- 10.1.16. Mehaničko uništavanje korova unutar redova višegodišnjih nasada (373,33 EUR/ha)“.

Iz svega prethodno navedenog, vidljivo je da su u sklopu ove mjere dostupne vrlo brojne mogućnosti, posebice kada je riječ o operaciji 10.1.9. i ugroženim životinjskim vrstama, primjerice magarcima, određenim pasminama konja, ovaca i drugih vrsta domaćih životinja. Tako su primjerice za uzgoj kokoši hrvatice dostupna vrlo značajna sredstva iz ove operacije. Za otočke OPG-ove se pružaju brojne mogućnosti kada je riječ o izgradnji i održavanju suhozida, primjerice, kroz mjeru 4 su im dostupna značajna sredstva za izgradnju suhozida, a kroz ovu mjeru im se pružaju sredstva za održavanje istih.

3.2.3.4. Financiranje uz pomoć mjere ekološki uzgoj

Ova mjera se sastoji od dvije podmjere, odnosno 11.1. Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja te podmjere 11.2. Plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja (Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2019.b). Druga podmjera se odnosi na nadoknadu izgubljenih prihoda zbog ekološkog načina uzgoja, svakako je pogodna za korištenje maslinarima koji zbog prirode uzgoja maslina svakako prakticiraju ekološki uzgoj, dok je kod drugih kultura vrlo bitno paziti na vrstu kulture koja se uzgaja, te posebice prakse poljoprivrednika koji okružuju zemljište koje je pod ekološkim uzgojem, budući da oni svakako imaju vrlo značajan utjecaj na cjelokupnu proizvodnju.

Vidljivo je da ova mjera pruža brojne mogućnosti za OPG-ove koji su i trenutačno na ekološkoj proizvodnji te OPG-ove koji žele prijeći na ekološku proizvodnju. Ali, prije tog koraka nužno je provjeriti sve uvjete koji se postavljaju u ekološkoj proizvodnji, način rada poljoprivrednika koji imaju parcele u okruženjuna kojoj se planira ekološki uzgoj te mogućnosti uzgoja određene kulture na ekološki način. Također, nužno je i provjeriti krajnji financijski rezultat, budući da iako iznosi koji se nude putem ove mjere na prvi pogled izgledaju značajni, vrlo često može doći do većih gubitaka u proizvodnji na ekološki način u odnosu na konvencionalnu proizvodnju pa da ova sredstva zapravo ne pokrivaju niti djelić ostvarenih gubitaka.

3.2.3.5. Neki od razloga slabog korištenja sredstava iz EU fondova

Ako se sumarno analiziraju zahtjevi koji se podstavaljaju pred OPG-ovce prilikom korištenja sredstava iz EU fondova, vrlo je lako zaključiti da ta sredstva nisu niti privlačna za korištenje velikom broju OPG-ova zbog samih zahtjeva za ulaskom u sustav oporezivanja porezom na dohodak ili dobit. Iz tog se može zaključiti da, uzme li se za primjer samo ulazak u sustav oporezivanja porezom na dohodak, OPG bi trebao angažirati knjigovođu (ukoliko sam ne vodi poslovne knjige), što vodi do dodatnih troškova, plaćati porez na dohodak te sukladno tomu i doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje određeni niz godina. Ako se promatraju mjere iz kojih je moguće dobiti manje sredstava, korištenje takvih mjera je u potpunosti neprihvatljivo za OPG-ove osnovane prije 2009. godine gdje nositelj niti članovi OPG-a ne plaćaju porez niti doprinose za obvezna osiguranja (naravno, ako je riječ o malim OPG-ovima).

Dodatan problem je i isplata sredstava iz fondova EU u ratama ili po završetku provedbe projekta. Ovakav vid financiranja predstavlja problem za veliki broj OPG-ova koji ne raspolažu dostatnim sredstvima za financiranje projekta do trenutka uplate sredstava iz fondova. Može se zaključiti da je zapravo ovaj vid financiranja najpogodniji za OPG-ove koji već raspolažu slobodnim sredstvima za investiranje u određeni projekt.

3.2.4. Financiranje OPG-ova uz pomoć aktivnih mjera za zapošljavanje

Kao jedna od mogućnosti financiranja poslovanja OPG-a, odnosno zapošljavanja novih djelatnika na OPG-u, pojavljuje se i mogućnost korištenja mjera aktivne politike za zapošljavanje. Pritom ove mjere mogu koristiti OPG-ovi koji su u sustavu oporezivanja porezom na dohodak ili porezom na dobit, koji imaju min. jednog zaposlenog unatrag 6 mjeseci te ako nisu imali poslovno uvjetovanih otkaza unatrag 6 mjeseci, uz ispunjenje ostalih propisanih uvjeta (HZZ, 2019.)

Moguće je koristiti mjeru za zapošljavanje te mjeru stalnog sezonca. Obe mjere su kompleksne te je vrlo bitno paziti na sve uvjete koje postavlja HZZ, ali OPG-ovima nije nemoguće korištenje ovakvih mjera, iako se to na prvi pogled čini. Mjerom za zapošljavanje HZZ OPG-u daje 50% (ili 75% ako je riječ o osobi s invaliditetom) troška bruto II plaće za

osobu koja se zapošljava te je iznos ovisan o stručnoj spremi zaposlenika. Mjera stalnog sezonca je također vrlo korisna kada je riječ o velikim OPG-ovima kojima su zaposlenici potrebni kroz duže vremensko razdoblje. Pritom je za korištenje mjere bitno da OPG ima minimalno zaposlenih na neodređeno, za koliko osoba će se koristiti ova mjera. Kroz mjeru se omogućava novčana naknada osobi za koju se koristi mjera te produženo mirovinsko osiguranje u trajanju od najviše 6 mjeseci (HZZ, 2019.) Obe mjere su izuzetno korisne te svakako mogu pomoći u poslovanju OPG-a, a također i povećanju zapošljavanja na razini države. Pritom je svakako značajnija mjera za zapošljavanje, koju je i lakše koristiti, ali obe mjere mogu doprinijeti razvoju OPG-ova te posljedično nastankom viška novčanih sredstava na OPG-u može doći do daljnjih investicija i razvoja poslovanja.

4. ANALIZA NA STUDIJI SLUČAJA

4.1. Općenito o OPG-u Katja Cukrov

Nositelj OPG-a je Katja Cukrov, dok je kao član upisan i Katjin suprug Kruno Cukrov. Katja je postala nositelj OPG-a nasljeđivanjem od Ruže Maričić gdje je prethodno bila upisana kao član OPG-a 27.01.2015. godine. OPG se bavi prvenstveno uzgojem maslina te proizvodnjom maslinovog ulja. Uz osnovnu djelatnost, upisane su i dopunske djelatnosti kojima se OPG može baviti.

Upisane dopunske djelatnosti OPG-a:

- „Pružanje ugostiteljskih usluga u objektima koji mogu biti: vinotočje/kušaonice, izletišta, soba, apartman, ruralna kuća za odmor, kamp te
- Pružanje usluga u turizmu (sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima kao što su berba voća i povrća, ubiranje ljetine i sl., lov i ribolov, vožnja kočijom, čamcem, biciklom, jahanje, pješčenje, i slične aktivnosti kao i iznajmljivanje sredstava, pribora i opreme za te aktivnosti, provođenje programa kreativnih i edukativnih radionica vezanih za poljoprivredu, tradicijske obrte i sl., prezentacija poljoprivrednoga gospodarstva te prirodnih i kulturnih vrijednosti u okviru istog, posjeta registriranim privatnim etnozbornicima i sl., organizacija izleta za goste koji koriste usluge smještaja), isključivo usluge korištenja žičare, vučnice, uspinjače i iznajmljivanje prostora za piknik „ (NN, 2013.).

Konkretno, u slučaju OPG-a ove dvije upisane dopunske djelatnosti podrazumijevaju usluživanje, prodaja i kušanje maslinovog ulja, proizvoda od masline, pića iz vlastite proizvodnje, domaćih narezaka iz vlastite proizvodnje te priprema i usluživanje hladnih jela, narezaka, namaza, slanih srdela te proizvoda iz vlastite proizvodnje za maksimalno do 80 gostiju istodobno. Pritom se ove dopunske djelatnosti obavljaju u objektu koji je istodobno i muzej maslinovog ulja te sadržava vrlo važnu etnografsku zbirku. Josip Krstulović 1864. godine u mjestu Škrip osnovao je uljaru koja je s godinama zapuštena. Danas je ta uljara u vlasništvu njegovog unuka Krune Cukrova te je 2013. godine obnovljena i ponovno otvorena kao Muzej maslinovog ulja.

Slika 7: Muzej maslinovog ulja u mjestu Škrip na Braču

Izvor: Muzej maslinovog ulja (s.a.): Web stranica, dostupno na: <https://www.mmasliuzejuja.com/> (pristupljeno 05.07.2019.)

Na slici 7 prikazan je muzej ulja koji je u vlasništvu člana OPG-a Krunoslava Cukrova te gdje se odvijaju dopunske djelatnosti OPG-a.

4.2. Analiza procesa dobivanja EU projekta

Primjer koji se obrađuje u empirijskom dijelu ovog rada je prijava projekta OPG-a Katja Cukrov za sredstva dostupna po operaciji 6.3.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava. Ova operacija se provodi u sklopu mjere 6 programa ruralnog razvoja, a financirana je iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Prihvatljivi korisnici, odnosno prijavitelji na natječaj su bili OPG-ovi s područja na kojem djeluje Lokalna akcijska grupa (LAG) Brač te koji imaju standardnu ekonomsku vrijednost između 2.000 do 7.999 €. Sredstva iz ove operacije je moguće dobiti samo jednom tijekom višegodišnjeg financijskog razdoblja (2014.-2020.), po korisniku. Korisnik je prilikom apliciranja za ova sredstva dužan izraditi poslovni plan za razvoj OPG-a, u sklopu kojeg je nužno definirati ciljeve koji će se ostvariti kroz projekt te je te ciljeve nužno ostvariti kroz minimalno jednu aktivnost. Aktivnosti u sklopu projekta se odnose na modernizaciju i/ili unaprijeđenje procesa rada odnosno poslovanja te povećanje proizvodnog kapaciteta OPG-a. Jedna od ključnih značajki korištenja sredstava iz EU fondova, pa tako i sredstava iz ove operacije je da OPG mora nastaviti s poslovanjem minimalno 5 godina nakon isplate sredstava iz ove operacije. Pritom

provođenje aktivnosti projekta ne smije započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu. Po ovoj operaciji se fiksno može dobiti 15.000 € u 100% iznosu sufinanciranja (LAG Brač, 2019.a).

Prihvatljive aktivnosti u sklopu ove operacije su (LAG Brač, 2019.a):

- „Kupnja domaćih životinja, jednogodišnjeg i višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala;
- Kupnja, građenje i/ili opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata;
- Kupnja ili zakup poljoprivrednog zemljišta;
- Kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme;
- Podizanje novih i/ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada;
- Uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta u svrhu poljoprivredne proizvodnje;
- Građenje i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda uključujući i troškove promidžbe vlastitih poljoprivrednih proizvoda;
- Stjecanje potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te
- Operativno poslovanje poljoprivrednog gospodarstva.“

OPG Katja Cukrov je prijavu na natječaj dostavio 24.05.2018. godine. Prilikom izrade projektne dokumentacije korištene su usluge konzultanta te je dostavljena sljedeća dokumentacija (LAG Brač, 2019.a):

1. „Prijavni obrazac (obrazac objavljen uz Natječaj s općim podacima o projektu);
2. Poslovni plan (obrazac objavljen uz Natječaj u kojem se popunjavaju podaci o ulaganju / aktivnosti koja se provodi. Sastoji se od opisnog i tabličnog dijela);
3. Osobna iskaznica Nositelja projekta (radi provjere adrese);
4. Ekonomska veličina OPG-a (radi provjere udovoljavanja uvjetima Natječaja);
5. Izjava o veličini poduzeća (Upisuju se prihodi OPG-a i provjerava pripada li OPG mikro i malim subjektima po EU standardima);
6. Potvrda porezne uprave ne starija od 30 dana (dokaz da OPG nema dugovanja);
7. Prijava poreza na dohodak OPG-a, Obrazac PP-PPI, Obrazac DI a potvrdom o zaprimanju (dokumentacija ovisi o poreznom statusu nositelja projekta);

8. Potvrda o stažu HZMO (radi provjere o statusu nezaposlenosti člana gospodarstva Krunoslava Cukrova);
9. FADN kalkulator (kojim se dokazuje povećanje ekonomske veličine projektom);
10. Izjava o davanju suglasnosti za obradu osobnih podataka u okviru Natječaja (GDPR).“

Projektna aktivnost se odnosi na kupnju poljoprivrednog traktora C2 kategorije te je ukupna vrijednost projekta 112.000 tisuća kuna, od čega bi po projektu trebalo biti nepovratno 111.642 kuna. Prijavu OPG-a procjenjuju 2 zasebna odbora LAG-a te se sukladno tome dodjeljuju bodovi (LAG Brač, 2019.a).

III. KRITERIJI ODABIRA (obavezno ispuniti)		
III.1. OSTVARENI BROJ BODOVA (kod svakog pojedinačnog kriterija odabira podebljajte - bold koliko bodova ostvarujete po kriteriju odabira, a ako ne ostvarujete bodove po pojedinom kriteriju nije potrebno označavati)		
29.	STUPANJ RAZVIJENOSTI JLS-a U KOJEM SE PROVODE AKTIVNOSTI IZ POSLOVNOG PLANA SUKLADNO INDEKSU RAZVIJENOSTI (temeljem Odluke o razvrstavanju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, NN 132/17)	
29.1.	V. i VI. skupina prema indeksu razvijenosti	10
29.2.	VII. skupina prema indeksu razvijenosti	8
29.3.	VIII. skupina prema indeksu razvijenosti	6
30.	STATUS ZAPSOLENJA KORISNIKA	
30.1.	Korisnik je prije podnošenja Zahtjeva za potporu bio nezaposlen	6
31.	DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA NASELJA U KOJIMA SE PROVODI ULAGANJE	
31.1.	Ulaganje se provodi u naselju do 199 stanovnika	10
31.2.	Ulaganje se provodi u naselju od 200-599 stanovnika	8
31.3.	Ulaganje se provodi u naselju od 600-999 stanovnika	6
31.4.	Ulaganje se provodi u naselju s više od 1.000 stanovnika	4
32.	AKTIVNOSTI SE PROVODE NA PODRUČJIMA SA PRIRODNIIM OGRANIČENJIMA I OSTALIM POSEBNIM OGRANIČENJIMA	
32.1.	Aktivnosti se provode na područjima sa prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima	4
MAKSIMALAN BROJ BODOVA:		30
PRAG PROLAZNOSTI:		14
OSTVARENI (ZATRAŽENI) BROJ BODOVA: (zbrojiti ostvareni broj bodova po svakom kriteriju)		26

Slika 8: Prikaz kriterija odabira projekta

LAG Brač (2019.a): Izvješće provedbe – Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, Brač

Sa slike 8 vidljivo je da je lokacija gdje se provodi projekt zapravo ključan čimbenik kod same prijave projekta. Može se zaključiti da ukoliko prijavitelj ima OPG registriran u nekom većem mjestu koje ima preko 1000 stanovnika, značajno mu se smanjuju mogućnosti dobivanja ovakvih sredstava. Također, značajnu ulogu ima i sam status nezaposlenosti nositelja OPG-a.

OPG-u je odobreno ukupno 111.642 kune te su dužni započeti s provedbom projektnih aktivnosti u roku od 9 mjeseci od donošenja odluke o odabiru projekta te završiti s provođenjem projektnih aktivnosti u roku od 3 godine od dana donošenja odluke o odabiru projekta. Pritom LAG Brač u ime i za račun OPG-a putem sustava AGRONET podnosi zahtjev za potporu APPRRR (LAG Brač, 2019.b).

07.05.2018.	POČETAK PRIJAVE	
07.06.2018.	ZATVARANJE PRIJAVA	
14.06.2018.	Povjerenstvo za otvaranje prijava	
20.06.2018.	Analiza I	15 projekata
19.07.2018.	Analiza II	10 projekata
31.07.2018.	Upravni odbor	Odluka o administrativnoj kontroli
24.08.2018.	Upravni odbor	Odluka o odabiru i Obavijesti o odbijanju zbog nedovoljno raspoloživih sredstava
27.08.2018.	Slanje Odluka	
11.09.2018.	PRAVOMOCNOST ODLUKA	
11.09.2018.	Konačna rang lista	Javna objava
24.09.2018.	Upis u LAG evidenciju od strane APPRRR-a	
10.10.2018.	Unos u Agronet	10 korisnika
24.10.2018.	Slanje prijava u APPRRR	
01.02.2019.	Slanje Zahtjeva za D/O/I od APPRRR-a	Za deset korisnika kojima LAG odobrava sredstva
28.02.2019.	Odluke o dodjeli sredstava	Za svih 10 projekata

Slika 9: Prikaz procesa od prijave projekta do odluke o dodjeli sredstava

LAG Brač (2019.b): Odluka o odabiru projekta, Brač

Na slici 9 prikazan je proces od samog otvaranja natječaja, prijave projekta na natječaj pa sve do donošenja odluke o dodjeli sredstava. Pritom je vidljivo da iako je riječ o projektima manje vrijednosti, cijeli proces je vrlo dug i detaljan. Može se zaključiti da iako je za male OPG-ove riječ o značajnim sredstvima, svakako je riječ o dugoročnom planiranju te financiranju i vrlo je teško iskoristiti ovakvu vrstu financiranja poslovanja OPG-a u situaciji kada su ta sredstva potrebna za financiranje OPG-a u kratkom roku.

5. ZAKLJUČAK

OPG-ovi kao jedan od oblika obavljanja poljoprivredne djelatnosti su vrlo značajni za gospodarstvo RH. Najčešće je riječ o malim OPG-ovima kojima je poljoprivredna djelatnost samo dopunska djelatnost uz već stalni radni odnos, ali su i brojni i veći OPG-ovi koji ostvaruju značajne prihode te također i zapošljavaju djelatnike. Porezni status OPG-a vrlo je značajan zbog samih izdvajanja za poreze i doprinose što je svakako značajan trošak za svaki OPG. Pritom su poseban slučaj OPG-ovi osnovani prije 2009. godine te nositelj i članovi takvog OPG-a koji su upisani prije te godine i nisu dužni plaćati doprinose za mirovinsko niti zdravstveno osiguranje.

Kada je riječ o samom financiranju OPG-a s razvojem financijskog tržišta, ali i pojavom alternativnih vrsta financiranja, stvaraju se brojne nove mogućnosti financiranja OPG-ova uz tradicionalne izvore kao što su vlastita sredstva te sredstva obitelji i prijatelja. Krediti kao jedan od načina financiranja OPG-ova su često vrlo nedostupni zbog samih instrumenata osiguranja kredita, ali su najčešće i s vrlo nepovoljnim uvjetima. Kao recentni oblik financiranja OPG-a uz pomoć kredita se pojavljuju mikro i mali krediti koje odobrava ministarstvo poljoprivrede u suradnji s APPRRR I HAMAG-BICRO. Takvi krediti se odobravaju uz vrlo povoljne uvjete i očekuje se da će doprinijeti razvoju OPG-ova te poboljšanju uvjeta u agraru. Kao jedan od tradicionalnih izvora financiranja OPG-ova se pojavljuju i izravne potpore koje odobrava APPRRR, putem ovih potpora je moguće ostvariti značajna sredstva, ali se svakako može uočiti da postojeći sustav nije pravedan prema malim OPG-ovima.

Kada je riječ o alternativnim izvorima financiranja OPG-ova, dostupne su brojne mogućnosti, među njima i brojni izvori financiranja koji su na prvi pogled nepovezivi s poljoprivredom. Jedan od takvih izvora financiranja poslovanja su i investicije poslovnih anđela za koje se primarno pretpostavlja da ulažu u visokotehnološke djelatnosti bazirane na informatici, ali je vidljiv i primjer ulaganja poslovnih anđela u sektor poljoprivrede. Drugi izvor financiranja koji je također jedan od rjeđih načina financiranja OPG-a, ali svakako ga se ne smije isključiti je crowdfunding. U radu je prikazan primjer financiranja poljoprivredne djelatnosti crowdfundingom i što je iznenađujuće, ako se uzme u obzir da bi se crowdfundingom u

principu trebao financirati početak poslovanja ili proširenje istog, dokazano je da je zapravo moguće na ovaj način i prodavati proizvode te svakako ostvariti značajne prihode.

Kao jedan od vrlo značajnih izvora financiranja za OPG-ove se pojavljuju i EU fondovi, odnosno sredstva dostupna kroz brojne mjere Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Iako su dostupna značajna sredstva, vrlo često ostaju neiskorištena zbog samih zahtjeva koji se postavljaju prijaviteljima, a vrlo često i zbog same neinformiranosti OPG-ovaca o mogućnostima dobivanja sredstava iz ovakvih izvora. Poseban problem je i porezni status OPG-a, posebice onih osnovanih prije 2009. godine gdje nositelj i članovi OPG-a najčešće ne plaćaju poreze niti doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje pa im se ni ne isplati korištenje sredstava iz EU fondova, posebice kada je riječ o manjim iznosima, budući da bi kroz naredne godine više uplatili državi nego što bi dobili iz EU fondova. Kao dodatna mogućnost se pojavljuje i korištenje aktivnih mjera politike zapošljavanja HZZ-a.

U empirijskom dijelu rada prikazano je financiranje nabavke traktora iz sredstava EU fondova putem operacije 6.3.1.. Može se zaključiti da u konkretnoj situaciji najveću ulogu o odabiru projekta je imala sama lokacija provođenja projekta te status nezaposlene osobe nositelja OPG-a. Sam proces dobivanja ovakve vrste sredstava je vrlo dug te se može zaključiti da ovakva vrsta financiranja poslovanja OPG-a nije prikladna za financiranje kratkoročnih potreba OPG-a.

LITERATURA

1. APPRRR (2019.): Izravne potpore, dostupno na: <https://www.apprrr.hr/izravne-potpore/> (pristupljeno 01.05.2019.)
2. CRANE (2019.): Hrvatska mreža poslovnih anđela, O nama i investicije, dostupno na: <http://crane.hr/> (pristupljeno 10.05.2019.)
3. Eurokonzalting (2017.): Podmjera 6.2. – Ulazak u Registar poreznih obveznika (RPO) – NOVI uvjet, dostupno na: <https://www.eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/779-podmjera-6-2-ulazak-u-registar-poreznih-obveznika-rpo-novi-uvjet> (pristupljeno 25.04.2019.)
4. HPB (2019.a): Dugoročni poljoprivredni kredit, dostupno na: <https://www.hpb.hr/malo-i-srednje-poduzetnistvo/financiranje/dugorocno-financiranje/agro-krediti> (pristupljeno 01.05.2019.)
5. HPB (2019.b): Kratkoročni poljoprivredni kredit, dostupno na: <https://www.hpb.hr/malo-i-srednje-poduzetnistvo/financiranje/kratkorocno-financiranje/agro-krediti> (pristupljeno 01.05.2019.)
6. HZZ (2019): Mjere aktivne politike zapošljavanja, dostupno na: <http://mjere.hr/> (pristupljeno 07.05.2019.)
7. Indiegogo (2019.): Brlog. A cooperative brewery on the Croatian coast, dostupno na: <https://www.indiegogo.com/projects/brlog-a-cooperative-brewery-on-the-croatian-coast--2#/> (pristupljeno 11.05.2019.)
8. Kenton, W. (2019.): Crowdfunding, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/c/crowdfunding.asp> (pristupljeno 12.05.2019.)
9. Kickstarter (2019.): Web stranica, dostupno na: <https://www.kickstarter.com/?ref=nav> (pristupljeno 11.05.2019.)
10. LAG Brač (2019.a): Izvješće provedbe – Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, Brač, str 2-16
11. LAG Brač (2019.b): Odluka o odabiru projekta, Brač, str 1-11
12. Migač, M. (2016.): Diplomski rad, Poslovni anđeli – alternativni izvori financiranja poduzeća i ideja, Sveučilište Sjever, Varaždin, str. 4-7
13. Muzej maslinovog ulja (s.a.): Web stranica, dostupno na: <https://www.muzejuja.com/> (pristupljeno 05.07.2019.)
14. Narodne novine (2013.): Pravilnik o dopunskim djelatnostima na OPG, Narodne novine, Zagreb, broj 20

15. Narodne novine (2018.): Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, Narodne novine, Zagreb, broj 29
16. OPG Medić (2019.): Web stranica OPG-a Medić, dostupna na: <https://aronija.com.hr/> (pristupljeno 10.05.2019.)
17. OTP (2019.a): Agro kredit temeljem ostvarenih prava na potporu u poljoprivredi, dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/hr/mali-srednji-poduzetnici/agro-kredit-temeljem-ostvarenih-prava-na-potporu-u-poljoprivredi> (pristupljeno 30.04.2019.)
18. OTP (2019.b): Kredit za kupnju poljoprivredne mehanizacije, dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/hr/mali-srednji-poduzetnici/kredit-za-kupnju-poljoprivredne-mehanizacije> (pristupljeno 30.04.2019.)
19. OTP (2019.c): Kredit za kupnju poljoprivrednog zemljišta, dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/hr/mali-srednji-poduzetnici/kredit-za-kupnju-poljoprivrednog-zemljista> (pristupljeno 30.04.2019.)
20. OTP (2019.d): Kredit za poljoprivrednu proizvodnju, dostupno na: <https://www.otpbanka.hr/hr/mali-srednji-poduzetnici/kredit-za-poljoprivrednu-proizvodnju> (pristupljeno 30.04.2019.)
21. Pavlović, Z. (2017.): Koliko je poticaja isplaćeno i kojem iznosu, dostupno na: <http://www.agroburza.hr/2017/05/koliko-poticaja-isplaceno-kojem-iznosu/> (pristupljeno 01.05.2019.)
22. PBZ (2019.): PBZ COSME krediti za obrtna sredstva i investicije, dostupno na: <https://www.pbz.hr/hr/pbz-cosme-krediti-za-obrtna-sredstva-investicije> (pristupljeno 30.04.2019.)
23. Porezna uprava (s.a.): Porez na dohodak, poljoprivrednici, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/Porez-na-dohodak_Poljoprivrednik.aspx (pristupljeno 25.04.2019.)
24. RifRi (s.a.): OPG – registracija, doprinosi i porezi, dostupno na: http://www.rif-ri.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=108:opg-registracija-doprinosi-i-porezi&catid=37:pitali-ste&Itemid=60 (pristupljeno 25.04.2019.)
25. RRIF (2019.): Stručne informacije 24. siječnja 2019., RRIF, Zagreb, str 31-32
26. Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2018.): 1. rujna pokrenuti su najpovoljniji krediti za poljoprivrednike – raspisan Program mikro i malih zajmova, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/od-1-rujna-krecu-najpovoljniji-krediti-za-poljoprivrednike-raspisan-program-mikro-i-malih-zajmova/> (pristupljeno 05.05.2019.)

27. Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2019.a): 131 milijun kuna bespovratnih sredstava iz mjere 4 Programa ruralnog razvoja, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/131-milijun-kuna-bespovratnih-sredstava-iz-mjere-4-programa-ruralnog-razvoja/> (pristupljeno 25.05.2019.)
28. Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju (2019.b): Popis mjera s osnovnim informacijama, dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/mjere/> (pristupljeno 20.05.2019.)
29. Vondrak Šimleša, I. (2017.a): Osnivanje OPG-a i Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, dostupno na: <https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/osnivanje-opg-a-i-upisnik-poljoprivrednih-gospodarstava/37105/> (pristupljeno 25.04.2019.)
30. Vondrak Šimleša, I. (2017.b): Sve varijante doprinosa u OPG-u, dostupno na: <https://www.agroklub.com/financiranje/sve-varijante-doprinosa-u-opg-u/37108/> (pristupljeno 25.04.2019.)
31. ZABA (2019.): Kredit za financiranje potreba u poljoprivredi, dostupno na: <https://www.zaba.hr/home/mali-poduzetnici/kredit-za-financiranje-potreba-u-poljoprivredi-do-naplate-poticaja> (pristupljeno 01.05.2019.)

POPIS SLIKA

Slika 1: Klasifikacija kredita za poljoprivrednike Zagrebačke banke.....	14
Slika 2: Mikro zajmovi za ruralni razvoj	17
Slika 3: Mali zajmovi za ruralni razvoj	18
Slika 4: Primjer crowdfunding kampanje na Kickstarteru	22
Slika 5: Primjer uspješno završene kampanje na platformi Indiegogo	23
Slika 6: Ugovori potpisani 14.svibnja 2019. godine	26
Slika 7: Muzej maslinovog ulja u mjestu Škrip na Braču	33
Slika 8: Prikaz kriterija odabira projekta.....	35
Slika 9: Prikaz procesa od prijave projekta do odluke o dodjeli sredstava	36

SAŽETAK

Unatoč svim mogućnostima te dostupnosti vrlo izdašnih sredstava iz EU fondova, OPG-ovi u RH nedovoljno koriste dostupna sredstva. Ciljevi rada su redom definiranje OPG-ova, prikazati mogućnosti financiranja istih te prikazati postupak i analizirati uspješno financiran projekt OPG-a putem EU fondova.

U radu su obrađeni izvori financiranja OPG-ova počevši s tradicionalnim izvorima financiranja, s fokusom na bankarske kredite kao jedan od značajnijih izvora sredstava. Izravne potpore su svakako jedan od vrlo značajnih izvora sredstava, posebice kada je o velikim OPG-ovima koji sredstvima iz izravnih potpora vrlo često financiraju tekuće troškove. Sve više se stvaraju mogućnosti korištenja alternativnih izvora financiranja kao što su crowdfunding i sredstva poslovnih anđela, ali i najznačajniji izvor sredstva, EU fondovi. U empirijskom dijelu rada na praktičnom primjeru prikazano je korištenje sredstava iz EU fondova na primjeru OPG-a Katja Cukrov. Pritom su sredstva korištena za kupnju traktora koji će se koristiti u poslovanju OPG-a te doprinosti poboljšanju poslovanja istog.

Ključne riječi:OPG, izvori financiranja, sredstva iz EU fondova

SUMMARY

Despite all the possibilities and the availability of very generous funds from EU funds, OPGs in the Republic of Croatia insufficiently use available funds. The objectives of the paper are to define the OPGs, to present their financing options, to present the process and to analyze the successfully funded OPG project through EU funds.

The paper deals with the financing of OPGs starting with traditional sources of funding, focusing on bank loans as one of the most significant sources of funding. Direct aid is certainly one of the most significant sources of funding, especially when large OPGs are often financed by current funding from direct aid funds. There are more and more opportunities to use alternative sources of funding such as crowdfunding and business angel resources, but also the most important source of funds, EU funds. In the empirical part of the paper, a practical example shows the use of funds from EU funds on OPG Katja Cukrov's example. The funds were then used for the purchase of tractors to be used in OPG business and to contribute to the improvement of its business.

Key words: OPG, sources of funding, funds from EU funds